Data publikacji: 24.09.2015

Marsz Pamięci

W najbliższą niedzielę o godzinie 11.00 przy ulicy Puszkina rozpocznie się Marsz Pamięci, którego celem będzie uczczenie pamięci ofiar brzeskiego getta Pod tablicą upamiętniającą brzeskich Żydów przy ulicy Puszkina odmówiona zostanie modlitwa ekumeniczna, z przemówieniami wystąpią burmistrz Brzeska, Grzegorz Wawryka i Tadeusz Jakubowicz, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie. Po złożeniu kwiatów, wszyscy uczestnicy uroczystości przejdą na Cmentarz Żydowski przy ulicy Czarnowiejskiej pod obelisk upamiętniający zamordowanych w getcie. Organizatorzy marszu serdecznie zapraszają mieszkańców Brzeska i okolic do uczczenia pamięci Żydów, którzy przed II wojną światową stanowili blisko 60 procent ogółu mieszkańców miasta.

Brzeskie getto naziści utworzyli wiosną 1941 roku, umieszczono w nim blisko siedem tysięcy Żydów - mieszkańców Brzeska i kilku okolicznych miejscowości, przebywali tam także Żydzi sprowadzeni z terenów III Rzeszy. Jan Burlikowski w "Kronikach Miasta Brzeska" napisał: "Brzeskie getto składało się trzech części: pierwsza to cała ulica Wapienna (dzisiaj Berka Joselewicza) z zabudowaniami po obu jej stronach. Druga część to budynki po stronie północnej rynku do Rynku Siennego /dziś pl. Kazimierza Wielkiego/ ograniczona dzisiejszymi ulicami Sobieskiego i Chopina. Trzecia część to zabudowania przy ulicy Głowackiego do Trzcianeckiej /dziś Uczestników Ruchu Oporu/ i do placu Kazimierza Wielkiego, jeśli idzie o część drugą i trzecią z wyłączeniem kamienic frontowych przy Rynku oraz ulicy Głowackiego."Całe getto - w części bez budynków - otoczone było wysokim (ok. 2-3 m), szczelnym płotem z desek, na górze którego znajdował się drut kolczasty. Do getta prowadziła tylko jedna brama w głębi ul. Chopina, tuż za uliczką dojazdową do starej plebanii (uliczka ta już nie istnieje, na jej miejscu stoi nowa część kościoła).

Jerzy Wyczesany napisał w BIM-e: „Już we wrześniu 1941 r. lokalne władze okupacyjne nakazały ludności starozakonnej zajmującej się rolnictwem przenieść się do specjalnie wyznaczonych na terenie powiatu miejscowości. Do nich należały: Brzesko, Szczurowa i Zakliczyn. W Brzesku dn. 17 i 18 września tego roku Żydzi ci zostali umieszczeni w dwóch oddzielnych dzielnicach miasta: po obu stronach ul. Wapiennej (dziś Berka Joselewicza) oraz w rejonie ul. Solskiego, Uczestników Ruchu Oporu, Ogrodu Jordanowskiego, Chopina i placu Kazimierza Wielkiego”.

Jan Burlikowski w „Kronikach Miasta Brzeska” pisze: „Brak jest bezpośrednich dowodów dla pewnego określenia daty całkowitej likwidacji getta w Brzesku. Izraelita Izaak Tauger z Iwkowej, który ukrywał się do 1943 roku, w pisanym przez siebie pamiętniku podaje datę likwidacji getta na 14 września 1942 roku. Aleksandra Pietrzykowa w swojej książce „Region tarnowski w okresie okupacji hitlerowskiej, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa Kraków 1984” podaje: W dniach 17 i 18 września 1942 roku nastąpiła likwidacja getta brzeskiego. Spędzono wówczas na rynek w Brzesku /w owym czasie Rynek Sienny, dziś plac Kazimierza Wielkiego – wyj. kronikarza/ wszystkich Żydów. Kazano im klęczeć od godzin rannych do południa z rękami podniesionymi do góry, a następnie, po zabraniu kosztowności, załadowano ich do pociągów. Chorych i niezdolnych do transportu zastrzelono na miejscu. Pozostawionych do uporządkowania terenu brzeskiego getta 200 Żydów przewieziono w dniu 17 października 1942 roku do Tarnowa i zamknięto w dzielnicy żydowskiej. Dowodem źródłowym potwierdzającym całkowitą likwidację getta brzeskiego we wrześniu i październiku 1942 roku, jest takie zarządzenie landkomisarza, nakazujące chłopom z gminy

Okocim stawienie się wraz z podwodami w celu zwózki mebli z getta do budynku „Sokoła” w Brzesku. /Pisma Zarządu gminy Okocim z 25.IX. i 5.X. 1942 r. Chłopi z gromad Jadowniki, Jasień, Okocim, Poręba Spytkowska, Słotwina w okresie od 26 września do 26 października 1942 r. byli zatrudnieni przy zwózce mebli z getta w Brzesku./. Naoczni świadkowie opowiadają po kilkudziesięciu latach że wydarzenie to budziło grozę i wryło się na zawsze w ich pamięć. Bicie kolbami i nahajami, wrzaski esesmanów, odgłosy strzałów, płacz dzieci i lament kobiet, widok zabitych, to tragiczne sceny likwidacji getta.

Żydzi w Brzesku osiedlali się już prawdopodobnie od chwili nadania prawa magdeburskiego przez królową Jadwigę w 1385 roku. Na przełomie XIX i XX w. dwie trzecie mieszkańców Brzeska stanowili Żydzi. Zamieszkiwali Rynek, ul. Wapienną, Rynek Dolny i ul. Zieloną. Posiadali rzeźnię rytualną, kilka domów modlitwy oraz synagogę. Gmina żydowska prowadziła także szpital dla ubogich. Od początku osadnictwa główne zajęcie ludności żydowskiej stanowił handel. Poza nim prowadzili także wyszynk alkoholi, skup zwierząt i produktów rolnych oraz wykonywali niektóre zawody rzemieślnicze. W 1939 r. w Brzesku było zarejestrowanych 211 działalności gospodarczych prowadzonych przez Żydów. Były również rodziny inteligencji: sędziowie, adwokaci, lekarze, urzędnicy. Oprócz zamożnych była w Brzesku także biedota. Ubodzy mieszkali w opłakanych warunkach, w ciasnych i ciemnych mieszkaniach, żyjąc tylko dzięki wsparciu finansowym gminy wyznaniowej. Żydzi brzescy mieli duży wpływ na życie miasta nie tylko z racji swojej pozycji ekonomicznej, wielu wykształconych włączało się w działalność społeczną, kulturalną i polityczną.(przy redakcji tekstu wykorzystano informacje z www.sztetl.org.pl)

Źródło: https://www.brzesko.pl/aktualnosc/24566,marsz-pamieci

Data wydruku: 2026-11-01 01:05:19